

Dr. sc. Damir Juras*

Primljeno: 24.03.2015.

UDK: 347.965:347.51 (497.16)

Pregledni naučni članak

DISCIPLINSKA ODGOVORNOST ADVOKATA¹ U REPUBLICI CRNOJ GORI

Uvodno se definiра дисциплинска одговорност и указује на значај одвјетничке професије. У средишњем дијелу рада аутор даје приказ законодавног уређења дисциплинске одговорности одвјетника у Републици Црној Гори те стајалишта правне теорије о појединим институтима. Закључак је аутора да су нормотворци, а посебно Адвокатска комора Црне Горе, детаљно и јасно прописали правила понашања за адвокате, те правила покретања и вођења дисциплинског поступка. Посебно је за истаћи да је осигурана неовисност и стручност дисциплинског туџителства и дисциплинског суда, те да постоји достатан број повреда дужности и дисциплинских мјера, а осигурана је и адекватна судска заштита против одлука у дисциплинском поступку.

Кључне ријечи: адвокат, Адвокатска комора Црне Горе, адвокатура, дисциплинска одговорност, дисциплински поступак

I UVOD

Disciplina predstavlja termin koji označava stegu, red, zapt, odnosno podvrgavanje ili samopodvrgavanje određenom društvenom redu i propisima (građanska, vojna, policijska, školska, zatvorska, radna i druge discipline) i savjesnost u ispunjavanju dužnosti. Pored toga predstavlja i vlast da se podčinjeni silom i strogošću natjeraju na vršenje dužnosti². Ukoliko se pojedini pripadnici organizacija i ustanova ne pridržavaju propisanih pravila ponašanja, podliježu disciplinskoj odgovornosti, pa im se zbog toga mogu izreći i odgovarajuće disciplinske mjere. Disciplinska odgovornost

* dr. sc. Damir Juras, znanstveni suradnik, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Split, e-mail: djuras@mup.hr. Autor u tekstu iznosi osobna stajališta.

¹ U hrvatskom književnom jeziku se pojmovi адвокат и адвокатура, те одвјетник и одвјетништво користе као синоними – V. Anić, *Rječnik hrvatskoga jezika*, Zagreb, 1991, 2. i 408. Будући да се у законодавству Црне Горе користе појмови адвокат и адвокатура, ти појмови се користе и у овом раду, осим када се цитира правна литература или законодавство Републике Хрватске који користе појмове одвјетник и одвјетништво.

² G. Matic, *Disciplinska odgovornost policijskih službenika i profesionalnih pripadnika vojske Srbije*, Pravni informator, br. 2, 2009, 55.

jeste posebna odgovornost pojedinca za učinjeno disciplinsko djelo, koje je prethodno određeno i za koje je predviđena kazna i odgovarajući postupak u kojem ovlaštena tijela izriču kazne. Osim određenosti disciplinskog djela i disciplinske kazne (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), pretpostavke disciplinske odgovornosti su i: krivnja, ubrojivost i protupravnost djela. Obzirom da su advokati dužni poznavati propise o svom radu, pravna zabluda kao razlog isključenja protupravnosti mogla bi doći u obzir samo kod slučajeva nedoličnog ponašanja u privatnom životu³.

Advokatura je jedan od najstarijih profesionalnih poziva koji zahtjeva od članova velike advokatske obitelji određena pravila ponašanja kako bi se očuvao ugled i povjerenje građana u tu profesiju i njene pripadnike. Advokatura je neovisna i samostalna služba, koja pruža pravnu pomoć fizičkim i pravnim osobama. Advokaturom se mogu baviti advokati, samostalno, u zajedničkom advokatskom uredu ili advokatskom ortačkom društvu, upisani u imenik Advokatske komore. Advokat stiče pravo bavljenja advokaturom upisom u imenik advokata i polaganjem zakletve. Pravo upisa u imenik advokata ima osoba koja ispunjava slijedeće uvjete: 1. da je državljanin Republike Crne Gore; 2. da ima diplomu pravnog fakulteta ili diplomu pravnog fakulteta stečenu u stranoj državi priznatu u skladu sa propisima koji reguliraju područje visokog obrazovanja; 3. da je položila pravosudni i advokatski ispit; 4. da nije u radnom odnosu; 5. da ne obavlja drugu registriranu djelatnost; 6. da je dostojna za bavljenje advokaturom u skladu sa Kodeksom profesionalne etike advokata⁴; 7. da nije osuđivana za krivično djelo koje je čini nedostojnom za bavljenje advokaturom. Advokat je dužan stvarno i stalno baviti se advokaturom, a može profesionalno obavljati samo advokatsku djelatnost. Advokat je dužan stranci odgovorno i savjesno pružati pravnu pomoć u skladu sa zakonom, Statutom Advokatske komore⁵ i Kodeksom, kao i čuvati ugled advokature (čl. 2., 4.-5. i 10. Zakona o advokaturi⁶, čl. 86. Statuta).

Za povrede svoje dužnosti advokati odgovaraju disciplinski pred disciplinskim sudom (čl. 53. st. 1. ZA). Disciplinska odgovornost advokata uređena je ZA-om, Statutom i Kodeksom.

³ Up. Z. Čukić, *Disciplinska odgovornost zaposlenih*, Sudska praksa, br. 1, 2006, 49

⁴ Kodeks profesionalne etike advokata (Kodeks), <http://www.advokatskakomora.me/kodeks1.html>. Čl. I. navedenog Kodeksa propisano je da njegov sadržaj čini skup pravila o dužnostima i pravima advokata, utemeljenih na posebnoj vrsti i visokom stupnju njihove profesionalne i moralne odgovornosti.

⁵ Statut Advokatske komore (Statut), Službeni list Crne Gore, br. 34/05, 50/07, 60/13

⁶ Zakon o advokaturi (ZA), Službeni list Crne Gore, br. 79/2006

II POVREDE DUŽNOSTI

Povrede dužnosti predstavljaju povrede zakonskih i staleških propisa o radu i ponašanju od strane samih advokata⁷. Povrede dužnosti i narušavanje ugleda advokature mogu biti lakše i teže (čl. 87. Statuta).

Lakše povrede dužnosti advokata (disciplinske neurednosti) su: 1. uzastopno, bez opravdanog razloga, izostajanje sa sjednica organa Advokatske komore u koji je izabran, 2. lakše povrede zakonske obveze prema advokatskom pripravniku, 3. lakše povrede Kodeksa (čl. 88. Statuta).

Teže povrede dužnosti imaju teže značenje s obzirom na važnost ugroženog dobra, prirodu povrijeđene dužnosti, visinu materijalne štete ili druge posljedice te s obzirom na okolnosti pod kojima je radnja izvršena ili propuštena⁸. Teže povrede dužnosti advokata (disciplinski prijestupi) su: 1. zastupanje kod sudova, državnih organa i drugih organizacija protivno zakonu, Statutu i Kodeksu, 2. nesavjesno i nepravovremeno zastupanje; 3. nevraćanje na zahtjev stranke spisa i dokumenata, 4. neizvršavanje odluka organa Advokatske komore, 5. nedolično ponašanje prema drugom advokatu, advokatskom pripravniku, protivnoj ili svojoj stranci, sudu, svjedoku, vještaku, sudskom tumaču ili sudioniku u postupku koji ima svojstvo službene osobe, 6. nedostojno ponašanje u javnim aktivnostima i u privatnom životu kada je ono dostupno uvidu i ocjeni javnosti, kojima se nanosi šteta ugledu advokature, 7. davanje netočnih podataka kojima se organi Advokatske komore dovode u zabludu pri donošenju odluka, 8. nesavjesno vršenje poslova privremenog zamjenika ili preuzimatelja ureda, 9. nesavjesno vođenje poslova i gubitak dokumentacije stranke, 10. zadržavanje novca naplaćenog za račun stranke, 11. kupovina na javnoj dražbi na kojoj zastupa stranku, stvari koje su izložene prodaji za svoj račun ili račun druge osobe, 12. povreda prava advokatskog pripravnika na praksi u advokatskom uredu, 13. omogućavanje rada advokatskom pripravniku bez nadzora, 14. stavljanje pečata ureda na tuđe podneske, 15. neizvršavanje materijalnih obveza prema Advokatskoj komori duže od 6 mjeseci, 16. davanje izjava u javnosti i istupanje u javnosti sračunato na reklamiranje i isticanje

⁷ Up. D. Milković, *Odgovornost službenika za povredu službene dužnosti*, *Radno pravo*, br. 6, 2005, 58. i A. Drmić, *Vrste povreda službene dužnosti i disciplinske sankcije*, Hrvatska javna uprava, br. 3, 2010, 772.

⁸ Up. A. Ilić, *Disciplinska i materijalna odgovornost državnih službenika u pravnom sistemu Republike Srbije*, www teme.junis.ni.ac.rs/.../teme%201-2012-23%20lat.pdf datum posjete 17.03.2015., 381.

svoje osobe⁹, 17. istovremeno zastupanje interesa dvije stranke u postupku kada su im interesi suprotni, 18. zloupotreba povjerenja stranke koju zastupa, 19. nelojalno preuzimanje stranke od drugih advokata, 20. nedostojno istupanje pred sudom ili organom kod koga zastupa, 21. bavljenje poslovima koji ne spadaju u poslove advokature, osim ZA-om dozvoljenih, 22. neopravdano odbijanje pružanja pravne pomoći, 23. zastupanje pred sudovima ili drugim organima koji vode postupak bez važeće advokatske iskaznice, 24. zastupanje pred nadležnim pravosudnim ili državnim organom pod utjecajem alkohola ili opojnih droga, 25. ugovaranje nagrade ili naknade troškova protivno odredbama Tarife o nagradama i naknadama troškova za rad advokata ili traženje nagrade od stranke koju je dužan zastupati besplatno, 26. odavanje advokatske ili druge poslovne tajne, 27. krivotvorenje zapisnika ili druge dokumentacije, 28. pribavljanje stranaka preko posrednika, 29. obavljanje advokature na neposredan ili posredan način za vrijeme privremene odsutnosti ili privremene zabrane bavljenja advokaturom, 30. držanje ispostave advokatskog ureda, 31. teža povreda Kodeksa, 32. odbijanje da se na zahtjev stranke izda potvrda o primljenom iznosu nagrade ili naknade (čl. 89. Statuta).

⁹ U Republici Hrvatskoj odvjetnicima je kršenje zabrane reklamiranja reklamiranje propisano kao teža povreda dužnosti čl. 96. t. 11. Statuta Hrvatske odvjetničke komore, Narodne novine, br. 115/13;

„(...) dostojno je odvjetništva pribavljati stranke svojim predanim radom, stručnošću, povjerenjem, poštenjem i drugim ljudskim kvalitetama, a nikako reklamom, oglasima, javnim istupima, koji imaju značaj reklame, samohvalom i sličnim radnjama jer na taj način implicira da sve one prije nabrojane kvalitete odvjetnika nisu važne, već samo broj stranaka i zarada odvjetnika, a takav dojam se ne smije ostaviti.“, P. Laban, *Reklamiranje u odvjetništvu sa stajališta disciplinskog tužiteljstva i s naglaskom na reklamiranje i u javnim istupima na TV-u i u tisku*, Odvjetnik, 2012, 32.;

O nedopuštenom reklamiranju odvjetnika disciplinski sud Hrvatske odvjetničke komore zauzeo je načelna stajališta: „Odvjetnik je u prvom redu dužan savjesno štititi, braniti i zastupati prava i interese svog klijenta svim zakonom dopuštenim sredstvima. Odvjetnik to čini na igralištu koje se zove sudnica u kojoj postoje pravila postupanja, a ne u novinama i televizijskim emisijama. (...) Pojave nedopuštenog reklamiranja nisu taksativno određene već će se nedopuštenim reklamiranjem ocijeniti svako ponašanje odvjetnika koje za cilj nema zaštitu interesa vlastitog klijenta, već samoisticanje i reklamu. (...) Prema načelnim stavovima Disciplinskog suda HOK-a prilikom ocjene radi li se o nedopuštenom reklamiranju, načelni stav suda jest taj da se svako pojavljivanje odvjetnika u javnosti koje ima za cilj ostvarivanje boljih poslovnih rezultata u obavljanju odvjetništva smatra nedopuštenim reklamiranjem, a osobito je nedopustivo: a) isticanje i javno govorenje o postignutim uspjesima u ranijim postupcima i zastupanjima, b) javno iznošenje imena klijenata koje zastupa ili je zastupao, c) javno isticanje, pokazivanje i govorenje o svojoj imovini i приходима i svako drugo naglašavanje imovinske uspješnosti, d) isticanje ranije profesije koju je obavljao prije odvjetništva, a odnosi se na pravne poslove koje sada obavlja, e) isticanje nagrade i priznanja o uspješnosti na profesionalnom planu, f) samoisticanje, te podcjenjivanje rada i uspješnosti drugih odvjetnika, pa i samim naglašavanjem svoje uspješnosti.“, Lj. Jedvaj Peterlin „A. Župić, *Reklamiranje u odvjetništvu sa stajališta disciplinskog sudovanja*, Odvjetnik, 2012, 41.-42.

III DISCIPLINSKE MJERE

Disciplinske mjere jesu one zakonom propisane sankcije koje nadležno tijelo izriče advokatu za povredu dužnosti nakon provedenog disciplinskog postupka zbog povrede dužnosti. Svrha kažnjavanja jest postizanje generalne i specijalne prevencije.

Za lakše povrede dužnosti advokatu se može izreći opomena ili novčana kazna. Za teže povrede dužnosti advokatu se može izreći novčana kazna, privremeno brisanje iz imenika advokata ili brisanje iz imenika advokata (čl. 56. ZA).

Iznos novčane kazne za lakšu povredu dužnosti ne može biti veći od jednostrukog iznosa najviše naknade za rad propisane Advokatskom tarifom koja se primjenjuje na dan izricanja disciplinske mjere, a za težu povredu dužnosti ne može biti manji od petostrukog iznosa najniže naknade za rad, niti veći od petostrukog iznosa najviše naknade za rad. Mjera privremenog brisanja iz imenika advokata ne može biti kraća od šest mjeseci, niti duža od dvije godine. Advokatu prestaje pravo na bavljenje advokaturom ako mu je izrečena disciplinska mjera brisanja iz imenika advokata danom konačnosti odluke o brisanju, slijedom čega nadležni organ Advokatske komore u roku od 15 dana od konačnosti odluke vrši brisanje advokata iz imenika (čl. 57.-58. i 66.ZA).

Prilikom izricanja mjere sud će uzeti u obzir sve okolnosti od kojih ovisi vrsta i visina kazne odnosno dužina trajanja mjere, a posebno nastalu štetu, pobude, raniju kažnjavanost i materijalne prilike počinitelja (čl. 109. Statuta). Izbor mjere u pojedinom slučaju pokorava se načelu srazmjernosti, te nije, dakle, usmjeren samo s razlozima koji se odnose na subjektivne okolnosti skrivljene povrede ili na opću predostrožnost, nego i s interesom, objektivnim, što ga javno – pravno tijelo ima kako bi uspostavilo prema javnosti odnos povjerenja što bi ga se bilo poljuljalo s nedisciplinom, da na neki način održava i održi integritet nesmetanog odvijanja profesije i održavanje staleškog ugleda advokatske profesije¹⁰.

Zastara izvršenja disciplinske mjere nastupa po proteku jedne godine od dana pravomoćnosti odluke kojom je mjera izrečena. Zastara se prekida svakom radnjom koja se preuzima radi izvršenja disciplinske mjere. Poslije svakog prekida zastare rok počinje ponovni teći, ali zastara u svakom slučaju nastupa kad protekne dvaput onoliko vremena koliko je zakonom utvrđeno za zastaru izvršenja izrečene disciplinske mjere.

¹⁰ B. Babac, *Upravno pravo*, Osijek, 2004, 927. ; up. D. Simonović, *Individualizacija disciplinske mere*, *Pravo i privreda*, br. 5-8., 2001, 282.

Advokat kome je izrečena disciplinska mjera privremenog brisanja iz imenika advokata može podnijeti zahtjev za ponovni upis u imenik advokata po proteku vremena za koje je disciplinska mjera izrečena (čl. 60.-61. ZA).

Pravomoćno izrečene disciplinske mjere unose se u evidenciju disciplinskih mjera, a primjerak odluke se odlaže u dosje odgovornog. Odluka disciplinskog organa Advokatske komore kojom je izrečena novčana kazna je izvršna isprava, čije izvršenje se provodi prema odredbama Zakona o izvršenju i osiguranju (čl. 113.-114. Statuta).

IV DISCIPLINKSI POSTUPAK

Precizna regulacija disciplinskog postupka osigurava strankama jasnu poziciju u postupku odnosno stranke tada znaju koje se točno odredbe i na koji način primjenjuju u postupku što onemogućava bilo kakvu arbitrarnost¹¹.

Način vođenja disciplinskog postupka protiv advokata uređen je Statutom. U onim pitanjima koja nisu regulirana Statutom, odgovarajuće se primjenjuje Zakonik o krivičnom postupku. Disciplinski organi su dužni postupati hitno, a posebno u slučajevima vođenja disciplinskog postupka na temelju kojeg je doneseno rješenje o privremenoj zabrani bavljenja advokaturom. U disciplinskom postupku ne može se odlučivati o zahtjevu za naknadu štete nastale izvršenjem disciplinske povrede (čl. 53. st. 2. ZA, čl. 92. i 99. Statuta). Odgovarajuća primjena Zakonika o krivičnom postupku znači da se njegove odredbe ne primjenjuju doslovno, već u onoj mjeri odnosno na onaj način koji je potreban da se potpuno i pravilno utvrdi relevantno činjenično stanje i da se zaštite prava prijavljenika u disciplinskom postupku¹².

A. Pokretanje

Disciplinski postupak pokreće Disciplinski tužitelj Advokatske komore. Disciplinski tužitelj postupa po prijavi fizičke ili pravne osobe, organa Advokatske

¹¹ Up. D. Krašovec, *Pogodba o zaposlitvi in odgovornost za delovne obveznosti*, Ljubljana, 2006, 27.;

Preporuke za disciplinski postupak koje je prihvatila Opća skupština XVII. Međunarodnog kongresa za kazneno pravo održanog u organizaciji Međunarodnog udruženja za kazneno pravo (AIDP) u Pekingu (Kina) od 12. do 19. rujna 2004.g, vid. u: B. Cvjetko B. *et al.*, *XVII. Međunarodni kongres za kazneno pravo (Međunarodno udruženje za kazneno pravo, AIDP), Peking, 12. do 19.09.2004. godine*, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, br. 1, 2005, 246-248.

¹² „Izraz «odgovarajuće» znači što dosljednije, što adekvatnije nekome ili nečemu sa čim se dovodi u vezu ili u odnos. Otuda, zakonsko pravilo bi glasilo: u disciplinskom postupku primjenjivati će se što dosljednije ili što adekvatnije načela krivičnog postupka.“, S. Ilijić, *Disciplinsko procesno pravo javnih službenika u tranziciji*, Pravni život, br. 10, 2004, 834.

komore ili po vlastitoj inicijativi. Disciplinska prijava ili prijedlog podnosi se Disciplinskom tužitelju Advokatske komore pismeno u dva primjerka sa odgovarajućim dokazima. O podnijetoj prijavi Disciplinski tužitelj, ako ocijeni da iz prijave proizlaze obilježja povrede dužnosti advokata i osnove sumnje da je povreda dužnosti izvršena, obaviještava prijavljenog uz dostavljanje preslike prijave i priloženih dokaza s pozivom da se u roku od 8 dana od prijema prijave izjasni. Disciplinski tužitelj može tražiti dodatna objašnjenja i dokaze od podnositelja prijave ili drugih državnih organa, fizičkih i pravnih osoba. Po prispjeću izjašnjavanja ili proteku roka od 8 dana, te nakon provođenja potrebnih izvida, Disciplinski tužitelj odlučuje da li će pokrenuti postupak i podići optužnicu ili će odbaciti prijavu. Ako disciplinski tužitelj odbaci prijavu podnositelj prijave ne može preuzeti gonjenje pred Disciplinskim sudom. Podignutu optužnicu sa svim dokazima Disciplinski tužitelj dostavlja Disciplinskom sudu Advokatske komore. Trenutkom dostavljanja optužnice Disciplinskom sudu, optužnica je stupila na pravnu snagu (čl. 93.-98. i 100. Statuta). Onemogućavanjem da disciplinski progon otpočne odnosno nastavi kao supsidijarni tužitelj sprečava se podnositelj prijave da, zbog određenih subjektivizama, mimo filtera, šikanira jednu javnu službu.¹³

B. Prvostupanjski postupak

Predsjednik Disciplinskog suda određuje vijeće koje će odlučivati po podnijetoj optužnici. Optužnica, pozivi za raspravu pred Disciplinskim sudom, odluke i podnesci, dostavljaju se prijavljenom preko sjedišta advokatskog ureda preporučenom poštom uz povratnu potvrdu. U slučaju nemogućnosti ovakve dostave, ona će se ponoviti, a ako i druga dostava ne uspije, slijedeća će se izvršiti preko oglasne ploče Advokatske komore. Protekom 8 dana od isticanja na oglasnoj ploči dostava se smatra urednom. Ukoliko prijavljeni, odnosno optuženi advokat angažira branitelja sva pismena u disciplinskom postupku se dostavljaju i branitelju prema pravilima dostave za prijavljenog. U postupku pred Disciplinskim sudom javnost je isključena. Advokat protiv kojeg se vodi postupak može se braniti sam, a ima pravo angažirati branitelja. Advokat protiv kojeg se vodi postupak može imati samo jednog branitelja. Branitelj može biti samo advokat upisan u Imenik advokata Advokatske komore Crne Gore. Disciplinske rasprave se održavaju u sjedištu Advokatske komore. O prijedlogu za spajanje ili razdvajanje postupka odlučuje predsjednik Disciplinskog suda. O zahtjevu

¹³ Up. N. Palić, E. Haralampieva, *Disciplinski postupak i disciplinske mere za nastali prestup/prekršaj*, u: Zbornik radova sa regionalne konferencije o notarijatu, Skopje, 2009, 91.

za izuzeće predsjednika Disciplinskog suda Advokatske komore odlučuje predsjednik Višeg disciplinskog suda Advokatske komore, a o izuzeću predsjednika Višeg disciplinskog suda odlučuje Upravni odbor Advokatske komore. Zahtjev za izuzeće Disciplinskog tužitelja i njegovog zamjenika nije dozvoljen. Protiv odluke o izuzeću žalba nije dozvoljena. U slučaju odgode glavne rasprave, ukoliko dođe do promjene sastava vijeća, izvedeni dokazi se neće ponoviti, osim ako vijeće drugačije ne odluči. Predsjednik vijeća održava red tokom glavne rasprave i ovlašten je udaljiti sa glavne rasprave osobu koja narušava red. Glavna rasprava se može održati i u odsutnosti disciplinski okrivljenog i njegovog branitelja koji svoj izostanak nisu opravdali, a uredno su pozvani. O javnom objavljivanju odluke Disciplinskog suda odlučuje predsjednik vijeća disciplinskog suda koje je vodilo postupak. Osuđujuća odluka sadrži i odluku o troškovima postupka koje je advokat prema kome se postupak vodio dužan platiti u roku od 30 dana od konačnosti odluke. Troškovi postupka obuhvaćaju broj i duljinu angažiranja članova disciplinskih organa angažiranih u konkretnom predmetu, putne troškove i druge izdatke u skladu sa elementima iz Tarife o nagradama i naknadama troškova za rad advokata (čl. 101.-109. Statuta).

Obzirom da se odredbe Zakonika o krivičnom postupku primjenjuju odgovarajuće, u disciplinskom postupku se kao dokaz mogu koristiti i pisani iskazi svjedoka, no minimum prava na pravično suđenje zahtjeva da se prijavljenoj osobi omogući da se upozna sa takvim dokazom i da se na njega očituje.¹⁴ Disciplinska odluka

¹⁴ „29. U ovom predmetu Sud primjećuje da se utvrđenje odgovornosti podnositelja za disciplinski prekršaj temelji na nizu izjava danih policiji. Osobe koje su dale te izjave, osim podnositelja, nisu bile saslušane pred disciplinskim sudovima. S tim u svezi, Sud je utvrdio, u sklopu kaznenog postupka, da svi dokazi obično moraju biti izvedeni u prisutnosti optuženog. Ovo međutim ne znači da izjava svjedoka mora uvijek biti dana pred sudom da bi se priznala kao dokaz. Ono što je bitno da bi se osiguralo pravo na pošteno suđenje u građanskim postupcima je mogućnost da se osoba koja je u pitanju, upozna sa dokumentima, osporava ih i komentira. 30. U tom smislu Sud primjećuje da je na raspravi pred disciplinskim sudom podnositelj zahtjeva, koji je bio zastupan po odvjetniku, bio propisno upoznat sa svim dokazima protiv njega i da mu je dana odgovarajuća mogućnost da komentira izvedene dokaze (vidi, a contrario, stavak 56. presude Vanjak, citirane gore). Nakon što su dokazi pročitani, uključujući zapisnike o izjavama svjedoka, podnositelj zahtjeva i njegov odvjetnik nisu prigovorili načinu na koji su dokazi izvedeni i nisu zahtijevali saslušanje svjedoka. Odvjetnik je međutim zatražio da disciplinski sud u spis uvrsti pisane izjave drugih svjedoka, odnosno policijskih službenika T.P., Đ.J. i S.B., bez da je zatražio da oni daju usmene iskaze. 31. U ovim okolnostima Sud smatra da je podnositelju zahtjeva osigurano dovoljno informacija koje su mu omogućile da pravilno sudjeluje u postupku. Pružena mu je mogućnost da komentira sav dostupni materijal, a tijekom disciplinskog postupka nije prigovorio proceduri izvođenja dokaza.“, *Evropski sud za ljudska prava* (dalje: ESLJP), predmet Trubić protiv Hrvatske, zahtjev br. 44887/10, Odluka od 2.10.2012., www.vlada.hr, datum posjete 17.03.2015.;

mora biti činjenično i pravno valjano obrazložena, kako bi bilo sasvim jasno zbog čega je konkretna odluka donesena, koji dokazi su prihvaćeni, a koji ne odnosno na temelju čega je stvoren zaključak o odgovornosti i koje odlučne činjenice su uzete u obzir prilikom odmjeravanja kazne¹⁵.

Protiv odluke Disciplinskog suda žalbu mogu uložiti optuženi advokat, njegov branitelj i Disciplinski tužitelj u roku od 8 dana od dana prijema odluke. Rokovi za žalbu se računaju od dana dostavljanja optuženom, a ako ima branitelja od dana kada je izvršena prva dostava. Žalba se podnosi Višem disciplinskom sudu Advokatske komore putem prvostupanjskog disciplinskog suda. Izjavljena žalba odlaže izvršenje prvostupanjske odluke. (čl. 102. i 110. Statuta).

C. Drugostupanjski postupak

Primjerak žalbe dostaviti će se protivnoj stranci koja može dati odgovor u roku od 8 dana od dana prijema žalbe. Drugostupanjski sud odlučuje na sjednici vijeća od tri člana. Na tok i odlučivanje u drugostupanjskom postupku odgovarajuće se primjenjuju odredbe Zakonika o krivičnom postupku. Viši disciplinski sud može potvrditi, preinačiti i ukinuti odluku Disciplinskog suda. Odluka Višeg disciplinskog suda dostaviti će se svim osobama, odnosno strankama koje sudjeluju u postupku (čl. 111.-112., 115.-116. Statuta).

Protiv svih konačnih odluka nadležnih organa Advokatske komore kojima se odlučuje o pravima, obavezama i odgovornosti advokata i advokatskih pripravnika može se pred sudom pokrenuti upravni spor¹⁶ (čl. 49. ZA).

D. Zastara

Zastara je pravna nemogućnost pokretanja i vođenja disciplinskog postupka protiv osnovano sumnjivog počinitelja disciplinskog djela. Institut zastare opravdava se činjenicom da nakon proteka određenog vremena slabi interes društva za kažnjavanje određenog ponašanja, kao i činjenicom da nakon proteka određenog vremena kazna

O korištenju pisanog iskaza svjedoka u disciplinskom postupku vid.: S. Marković, *Još o povredi prava na pravično suđenje u odnosu na nemogućnost neposrednog saslušanja svjedoka*, Informator, br. 5445, 2011, 15.-16. i D. Juras, *Mogućnost očitovanja o pisanom iskazu svjedoka kao uvjet pravičnog suđenja*, Informator, br. 6147, 2013, 17.-18.

¹⁵ Up. G. Braibant, *Administrativno pravo Francuske*, Beograd, 2002, 326.

¹⁶ „Ići sucu znači ići pravdi. U ovih pet antičkih riječi smještena je čitava civilizacija prava i pravosuđa.“, S. Perović, *Prirodno pravo i sud*, Beograd, 1997, 7.

gubi svrhu.¹⁷ Dodatni argument za postojanje ovog instituta nalazi se i u činjenici da je počinitelju potrebno pružiti pravnu sigurnost da nakon određenog razdoblja neće biti gonjen za počinjeno djelo.¹⁸ Zastarijevanje upozorava nadležna tijela na potrebu odgovornijeg i savjesnijeg obavljanja dužnosti u otkrivanju i kažnjavanju počinitelja disciplinskih prijestupa, kako ne bi protekao zakonski rok u kojem se postupak može pokrenuti i voditi¹⁹.

Zastara pokretanja disciplinskog postupka nastupa po proteku šest mjeseci od saznanja za učinjenu povredu, a u svakom slučaju po proteku jedne godine od učinjene povrede. Zastara vođenja disciplinskog postupka nastupa po proteku šest mjeseci od pokretanja postupka. Zastara pokretanja i vođenja disciplinskog postupka za povredu koja ima obilježje krivičnog djela nastupa kad istekne vrijeme određeno za zastaru krivičnog gonjenja. Zastara se prekida svakom procesnom radnjom koja se poduzima radi vođenja disciplinskog postupka. Zastara se prekida i kada advokat u vrijeme dok teče rok zastare učini drugu povredu dužnosti. Sa svakim prekidom zastara počinje ponovno teći. Zastara nastupa u svakom slučaju kad protekne dvaput onoliko vremena koliko je zakonom utvrđeno za zastaru vođenja disciplinskog postupka (čl. 59. ZA).

V PRIVREMENA ZABRANA BAVLJENJA ADVOKATUROM

Privremena zabrana bavljenja advokaturom je institut kojim se advokatu, u zakonom propisanim slučajevima, zabranjuje bavljenje advokaturom do okončanja nekog drugog postupka. Po svojoj prirodi privremena zabrana bavljenja advokaturom radi vođenja disciplinskog postupka nema karakter kazne već je samo provizorno i

¹⁷vid. F. Bačić, *Krivično pravo, Opći dio*, Zagreb, 1995, 441. i M. Petranović, *Zastara kaznenog i prekršajnog progona, te izvršenja kaznenih i prekršajnih sankcija – I. dio*, Hrvatska pravna revija, br. 5, 2004, 54.

¹⁸"Ona se temelji na pravnoj doktrini prema kojoj protek vremena za provođenje nekog prava ili radnje može uzrokovati nepravednu štetu okrivljeniku u smislu sposobnosti da se brani, budući da su svjedoci ili dokazi potrebni za njegovu obranu postali nedostupni ili izgubljeni. U pozadini ove doktrine je također i potreba zaštite pravne sigurnosti.", F. Cardona, *Liabilities and Discipline of Civil Servants*, www.oecd.org/dataoecd/22/0/43812763.pdf, 2003., datum posjeta 17.03.2015., 9

¹⁹Upozoravajući na loše strane dugotrajnosti disciplinskog postupka protiv sudaca, Ugrić je davno istaknuo: „Ako je sudac kriv, treba ga odmah kazniti, ne ostavljajući mu mogućnost i nade da može tražiti utjehe i dug postupak, koji omogućava odugovlačenje. Ako pak sudac nije kriv, ne treba ga dugo držati u neizvjesnosti i pod sumnjom, ili kako se to sad kaže pod disciplinskim sudom, jer i samo stanje pod disciplinskim sudom utječe ubitačno na službeni položaj suca.“- J. Ugrić, *Sudijska vlast i odgovornost sudija*, Beograd, 1930, 91.

zaštitno sredstvo u interesu profesije²⁰, kojim se ne prejudicira ishod disciplinskog postupka²¹. Privremenom zabranom rada advokat ne gubi svoje svojstvo – on i dalje ostaje advokat, jedino ne obavlja svoje dužnosti.

Nadležni organ Advokatske komore privremeno će zabraniti bavljenje advokaturom advokatu: 1. kojem je određen pritvor; 2. protiv koga je pokrenut disciplinski postupak zbog teže povrede dužnosti advokata koja ga čini nedostojnim za bavljenje advokaturom; 3. kada je pokrenut postupak za poništenje upisa u imenik advokata. Rješenjem o privremenoj zabrani bavljenja advokaturom određuje se i trajanje privremene zabrane. Žalba izjavljena na rješenje o privremenoj zabrani bavljenja advokaturom ne zadržava izvršenje rješenja. Nadležni organ Advokatske komore donosi rješenje o prestanku privremene zabrane bavljenja advokaturom kada prestanu razlozi zbog kojih je zabrana određena. O izrečenoj privremenoj zabrani bavljenja advokaturom Advokatska komora je dužna obavijestiti sve sudove na teritoriju Republike Crne Gore, kao i druge državne organe, organe lokalne samouprave i lokalne uprave pred kojima postupaju advokati, koji su dužni postupiti u skladu sa odlukom (čl. 64.-65. ZA). Zabrana bavljenja advokaturom zbog određenog pritvora je logična posljedica činjenice da u takvom slučaju advokat niti ne može obavljati svoju dužnost²², dok advokata protiv kojeg se vodi disciplinski postupak zbog osobito teške povrede dužnosti koja ga čini nedostojnim za bavljenje advokaturom treba onemogućiti da radi u advokaturi jer bi to dovodilo u pitanje povjerenje građana u advokaturu.

VI ODVOJENOST DISCIPLINSKE I KRIVIČNE ILI PREKRŠAJNE ODGOVORNOSTI

Jednom ili više radnji, kojima ostvari obilježja povrede dužnosti, advokat može istovremeno povrijediti druga zaštićena dobra, odnosno počiniti krivično djelo ili prekršaj. Dakle, jedna te ista radnja može dovesti do potrebe utvrđivanja i disciplinske i krivične ili prekršajne odgovornosti. Obzirom na svrhu koja se želi postići, vrstu kazni, dobra koja se žele zaštititi, ovlaštenika disciplinskog progona, tijela koja provode postupak te postupovna pravila i pravnu zaštitu, radi se o dvije samostalne i odvojene odgovornosti koje se međusobno ne isključuju, pa se advokat može za isto činjenično

²⁰ Up. Z. Ivošević, *Radno pravo*, Beograd, 2005, 254.

²¹ Up. D. Hadži-Tančić, *Režimi udaljenja zaposlenog sa rada u srpskom zakonodavstvu*, Pravni život, br. 10, Beograd, 2003, 915.

²² Up. S. Novaković, *Disciplinska odgovornost zaposlenih u državnim organima*, Pravni život, br. 3-4, 2003, 150.-151.

djelo istovremeno progoniti i krivično ili prekršajno i disciplinski.²³ Disciplinska odgovornost je šira od krivične ili prekršajne odgovornosti, a odluka u disciplinskom postupku ne ovisi o odluci u krivičnom ili prekršajnom predmetu povodom istog životnog događaja.

VII ZAKLJUČAK

Normotvorci su detaljno i jasno pravno regulirali disciplinsku odgovornost advokata, koja ima za cilj očuvati ugled i dostojanstvo advokature kao institucije bitne za zaštitu prava fizičkih i pravnih osoba, kao i očuvanje i razvoj vladavine prava. Advokatska komora, kao strukovna (staleška) organizacija, je prihvatila Kodeks kojim se jasno utvrđuju pravila ponašanja advokata u radu i u privatnom životu.

Za advokate je ustrojeno posebno tijelo disciplinskog progona: disciplinsko tužiteljstvo, što zasigurno doprinosi jedinstvenoj praksi i specijalizaciji osoba koje se bave tim radom.

Zakonodavstvo sadrži dostatan broj pravnih opisa povreda dužnosti kako bi se mogle okvalificirati sve nezakonitosti, kao i dostatan broj disciplinskih mjera kako bi se kazna u svakom slučaju mogla individualizirati. Dobro je da je predviđena i kazna privremenog brisanja iz imenika advokata jer se u određenim situacijama na taj način može odgovarajuće dati upozorenje disciplinskom okrivljeniku kako mu se pruža posljednja šansa da korigira svoje ponašanje.

Sustav pokretanja i vođenja disciplinskog postupka je precizno razrađen. Supsidijarna primjena Zakonika o krivičnom postupku kao postupovnog propisa odgovarajuća je prirodi disciplinskog postupka u kojem se izriče kazna okrivljeniku.

Zastara je dobro i precizno riješena, posebno kada je u pitanju progon za djelo koje ima obilježje krivičnog djela jer se rokovi tada računaju prema rokovima za progon krivičnog djela.

Protiv konačnih odluka u disciplinskom postupku osigurana je, kroz upravni spor, sudska zaštita strankama u postupku.

²³"Između kaznene i disciplinske odgovornosti ne postoji identičnost: djela (bitnih obilježja krivičnog djela i bitnih obilježja disciplinskog djela); stranaka (u krivičnom postupku nisu iste stranke kao u disciplinskom postupku); predmeta progona (ni materijalno ni pravno ne optužuju se i ne progone se, u ta dva slučaja, ista djela, pa makar je radnja, kojom su ona izvršena, bila jedna ista), odnosno, ako su materijalno identična, nisu pravno identična. Radnja je ista, ali djelo nije.", N. Tintić, *Načelo non bis in idem u sistemu disciplinske odgovornosti*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, br. 1, 1961, 207.

Dr. sc. Damir Juras

DISCIPLINARY RESPONSIBILITY OF LAWYERS

Summary

In the introduction the author defines disciplinary responsibility and point out the importance of the legal profession. In the central part of the paper, the author provides an insight in the legislative system of disciplinary responsibility of lawyers in the Republic of Montenegro, as well as the opinions of legal theory on individual institutes. The author's conclusions are that the lawmakers, especially Bar Association of Montenegro, have clearly and in details proscribed rules of conduct for lawyers, as well as the rules of initiation and conduct of disciplinary proceedings. It is particularly important to point out that independence and competence of the disciplinary prosecution and Disciplinary Court is ensured, and that there is sufficient number of disciplinary actions and disciplinary measures, as well as that an adequate judicial protection against final decisions in disciplinary proceedings is also provided.

Key words: *Bar Association of Montenegro, disciplinary responsibility, disciplinary proceedings, lawyer, legal profession*